

บทที่ 1

บทนำ

ความเป็นมาและความสำคัญของบิดา

การพัฒนาประเทศตามระบบเศรษฐกิจที่เน้นการเพิ่มผลผลิตในปัจจุบัน ได้ก่อให้เกิดการเอาใจเอาเปรียบกันในสังคม เกิดระบบแข่งขัน ทำให้ค่านิยมความดีงาม ความเรือ่เปลี่ยนแปลงไปตามวิถีทางการดำรงชีวิต มุคคัลเกิดแรงขับที่ต้องตอบสนอง ความต้องการทางวัตถุ คนบางคนบางพวกใช้วิถีชีวิตในการแสวงหาวัตถุ มีการ เบียดเบียนกันทั้งทางตรงและทางอ้อม นับตั้งแต่การจี ปักัน ช่า เพื่อประสงค์ทรัพย์สิน ช่าล้างแค้น ช่มขึ้นสระวีและผู้เยาว์ มัวเมาในทางอบายมุขหรือแหล่งกามารมณ์ รวมไปถึงการทุจริตคดโกงกันดังที่เป็นข่าวตามหน้าหนังสือพิมพ์รายวันเสมอ นอกจากนี้ก็ยังมี การวิจัยพบว่าศีลธรรมของคนไทยเสื่อม¹

ความเสื่อมจากศีลธรรมหรือการขาดศีลธรรมประจำใจทำให้คุณค่าของ ความเป็นมนุษย์น้อยลงไป บิดาอาชฎากรรมจึงรูดรุม...² ดังในปี พ.ศ. 2520 - พ.ศ. 2526 มีคดีประเภทความผิดต่อชีวิต ร่างกาย เพศและเสรีภาพ ถึง 74.4 คดีและความผิดต่อทรัพย์สินมี 123 คดี ต่อประชาชน 1 แสนคน³ ในจำนวนนี้ส่วนหนึ่ง เป็นเขาวรรณผู้ซึ่งจะเป็นกำลังของชาติในอนาคตอยู่ด้วย ดังข้อมูลจากกองควบคุม ความประพฤติศาลคดีเด็กและเยาวชนในปี พ.ศ. 2525 และปี พ.ศ. 2526 ดังนี้

¹ ไชยบุญย์ จันทะยศ, "การวิจัยเรื่องศีลธรรมเสื่อม" ประชาศึกษา 4(พฤศจิกายน 2526): 15-16.

² พระโสภณคณาภรณ์ (ระแบบ ฐิตะอาโณ), "รายงานการศึกษาเรื่อง พระพุทธศาสนากับความมั่นคงของชาติ" วันที่ 14-15 กุมภาพันธ์ 2526 ณ ตึก สันติไมตรี ทำเนียบรัฐบาล, หน้า 11.

³ สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, สำนัก นายกรัฐมนตรี, แผนพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 5 (พ.ศ. 2525-2529). (กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์, 2527) หน้า 194.

ปี พ.ศ.	2525	2526
จำนวนเยาวชนที่ถูกจับทั้งหมด	2329 คน	2480 คน
จำนวนเยาวชนที่ถูกจับที่มีอายุ 15-18 ปี	469 คน	716 คน
จำนวนเยาวชนที่ถูกส่งเข้าสถานพินิจ	290 คน	313 คน

(ที่มา: ฝ่ายสถิติของควบคุมความประพฤติศาลคดีเด็กและเยาวชน)

(เอกสารอัครสำเนา)

จากการร่างข้างต้นแสดงให้เห็นว่าเยาวชนมีแนวโน้มกระทำผิดกฎหมายเพิ่มขึ้น นอกจากนี้ในปี พ.ศ. 2523 ยังมีหลักฐานว่าจำนวนผู้กระทำความผิดกฎหมายบ้านเมืองเป็นเยาวชนในสถานศึกษาถึงร้อยละ 20¹ ถ้าปล่อยไว้ให้เหตุการณ์แผ่ขยายเรื้อรังต่อไปจะเป็นการเสียหายแก่ประเทศไทย เพราะเหตุว่าประเทศไทยจะก้าวหน้าหรือพัฒนาไปได้อีกก็อยู่ที่การประพฤติปฏิบัติของคนในชาติเป็นสำคัญ โดยเฉพาะเยาวชนซึ่งจะเป็นผู้สืบทอดความเป็นชาติต่อไปในอนาคต หากปราศจากศีลธรรมแล้วการพัฒนาก็เป็นไปไม่ได้ยาก

การแก้ไขปัญหาดังกล่าวก็จะต้องให้มีการปฏิบัติตามแนวศาสนา ดังพระบรมราโชวาทตอนหนึ่งความว่า "...คนเราต้องมีศาสนาประจำใจ อันเป็นแนวปฏิบัติประจำตัว...ไม่มีอะไรจะแก้สถานการณ์ ความยุ่งยากได้ดีเท่ากับศาสนา..."² ศาสนาร่วมวางรากฐานความเจริญให้กับสังคมกำหนดแนวทางการดำเนินชีวิตและประกอบกิจกรรมร่วมกัน...³

¹ เรื่องเดียวกัน, หน้า 193.

² พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวภูมิพลอดุลยเดช, พระบรมราโชวาท ในการเปิดประชุมใหญ่ ของสมาคมพุทธศาสนาทั่วราชอาณาจักร (กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์สังฆการพิมพ์, 2515) หน้า 677.

³ ชนิตา รัชพลเมือง, สังคมวิทยาการศึกษา (กรุงเทพฯ: ภาควิชาสารัตถศึกษา คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2526) หน้า 164.

สังคมไทยจึงเป็นสังคมพุทธศาสนา ซึ่ง "การอบรมจิตใจตามแนวพระพุทธศาสนาทำให้คนดีและมีจิตใจสูงขึ้น..."¹ ถ้าคนดีมีความคำสั่งสอนของพระพุทธเจ้า สังคมเราก็ดี ชาติก็ค้ำถ่วงมั่นคง...²

ความสำคัญของพระพุทธศาสนาอยู่ที่การนำคำสั่งสอนมาประพฤติปฏิบัติ การรู้คำสั่งสอนแต่ไม่มีการประพฤติปฏิบัติตามคำสั่งสอนก็ไร้ผล "...การส่งเสริมให้มีการปฏิบัติจึงควรทำอย่างแท้จริง การปฏิบัติธรรมหรืออบรมตามแนวพระพุทธศาสนานั้นจะต้องเริ่มด้วยการละเว้นหรือออกจากความชั่ว ทำความดีให้สมบูรณ์จนไปถึงความหลุดพ้นหรือนิพพาน คือเป็นจุดแรกของการนำไปสู่ความหลุดพ้น เป็นข้อกำหนดหรือหลักประพฤติที่ควบคุมพฤติกรรมช่วยให้กิจกรรมของสังคมดำเนินไปด้วยดี"³

การรักษาศีลห้าเป็นการนำไปสู่อารยชน...⁴ คนเราถ้าหากประพฤติปฏิบัติตามศีลห้าก็จะลดอาชญากรรมลงได้ เพราะคนที่เป็นอาชญากร ผ่านเข้ามาในเรือนจำผิดศีลห้าด้วยกันทั้งสิ้น ห้าข้อบ้าง สองข้อบ้าง ข้อเดียวบ้างทุกคน...⁵ ถ้าบรรดาคณะนักบวชศีลห้าก็จะแก้ปัญหาสังคมลงได้โดยอัตโนมัติ...⁶

¹ พลเอกเปรม ติณสูลานนท์, "พระพุทธศาสนากับความมั่นคงของชาติ." มิตรคุณ (31 กรกฎาคม 2526): 52.

² พลเอกอาทิตย์ กำลังเอก, พระพุทธศาสนา ศาสนาประชาธิปไตย (กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์มรินทร์การพิมพ์, 2527) หน้า 78.

³ พระราชวรมณี (ประยุทธ์ ปยุตโต), พุทธธรรม (กรุงเทพฯ: โอ เอส เพรินติ้ง, 2525) หน้า 431 - 433.

⁴ พระไตรปิฎกฉบับหลวง "บัญญัติ นิกกนิบาต" พระสุคตินปิฎก เล่ม 14 (กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์การศาสนา, 2521) หน้า 207 - 209.

⁵ สมเด็จพระสังฆราช (สกล มหาสังฆปริณายก), พ.ศ. ๑๑๔ (พฤศจิกายน-ธันวาคม) 2525: 8.

⁶ พระโสภณคณาภรณ์ (ระแบบ จิตญาโณ), "รายงานการศึกษาเรื่องพระพุทธศาสนากับความมั่นคงของชาติ" หน้า 11.

เขาวชนเป็นวัยที่กำลังเจริญเติบโตเป็นผู้ใหญ่ อยู่ในวัยศึกษาเล่าเรียน เพื่อสั่งสมความรู้ ความเชื่อ ค่านิยม คุณคณคติและแนวทางการดำเนินชีวิตโดยเฉพาะ เขาวชนในโรงเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายซึ่งโดยเฉลี่ยจะมีอายุระหว่าง 15 - 18 ปี เป็นวัยที่จะพัฒนาไปเป็นแรงงานระดับกลางหรือเรียนต่อไปเป็น ปัญญาชนของชาติต่อไป รัฐบาลได้หวังให้นักเรียนระดับนี้เป็นคนที่มีศีลธรรมโดยการ ประกาศใช้หลักสูตรวิชาพระพุทธศาสนาเพิ่มเติมในปี 2527 ซึ่งมีจุดมุ่งหมายว่า "ให้ มีความรู้ ความเข้าใจ ทราบคุณค่าของพระพุทธศาสนา นำหลักธรรมคำสอนไปใช้ใน ชีวิตประจำวันให้เกิดความสงบสุขแก่ตนเอง สังคมและประเทศชาติ..."¹

การส่งเสริมให้เขาวชนระดับนี้มีศีลธรรมควร เริ่มต้นที่การส่งเสริมให้ ปฏิบัติตามศีลห้าก่อน ซึ่งส่วนมากก็ได้มีการปฏิบัติกันอยู่แล้วมากบ้างน้อยบ้างแตกต่างกันไปแต่ยังไม่เคยมีการศึกษาว่าการอบรมสั่งสอนศีลธรรมจากทางโรงเรียนจะมีผล มากน้อยเพียงใดและจะมีอะไร เป็นอิทธิพลหรือเป็นปัจจัยนอกเหนือจากโรงเรียนบ้าง เพราะสิ่งแวดล้อมนอกโรงเรียนเช่น บ้าน วัด เพื่อน และสื่อมวลชน ล้วนมีบทบาท อย่างมาก...²

ถ้าจะมีการทุ่มเททรัพยากรในการส่งเสริมศีลธรรมให้กับเขาวชน ซึ่ง เป็นนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายหากไม่มีหลักการที่จะทำนายผลสำเร็จในการ ส่งเสริมก็คงจะต้องเสียเวลาและทรัพยากรอย่างมาก เพื่อให้เกิดความประหยัดและมี ประสิทธิภาพสูงสุด ผู้วิจัยจึง ศึกษาข้อมูลในเรื่องนี้เพื่อเป็นประโยชน์ ในการพัฒนาเขาวชนให้อยู่ในศีลธรรมต่อไป

¹สำเนาประกาศใช้หลักสูตรพระพุทธศาสนา เพิ่มเติม 2527
กระทรวงศึกษาธิการ

²บทนำ "สื่อมวลชนในฐานะผู้ให้การศึกษานาถรรรมระบบโรงเรียน"
คุณปริทัศน์ ฉบับสื่อมวลชนกับการศึกษา 6(กันยายน 2524) หน้า 1.

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาสภาพการปฏิบัติตามศีลห้าตามคำรាយงานของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายในเขตการศึกษา 6
2. เพื่อศึกษาลำดับความสำคัญของปัจจัยที่มีผลต่อการปฏิบัติตามศีลห้าตามคำรាយงานของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายในเขตการศึกษา 6

ขอบเขตของการวิจัย

การศึกษานี้จะศึกษาถึงผลต่อการปฏิบัติตามศีลห้าของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายในเขตการศึกษา 6 โดยมีขอบเขตดังนี้

1. ประชากร ได้แก่ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายจากโรงเรียนในเขตการศึกษา 6 ได้แก่ จังหวัด ลพบุรี สระบุรี สิงห์บุรี อ่างทอง พระนครศรีอยุธยา ชัยนาทและอุทัยธานี

2. ตัวแปรที่จะศึกษามี 2 ประเภทคือ

2.1 ตัวแปรอิสระ คือ ปัจจัยที่ส่งผลต่อการปฏิบัติตามศีลห้า มี 5 ตัวแปรใหญ่และ 15 ตัวแปรย่อย ดังนี้

2.1.1 บ้าน ประกอบด้วย

- 1) การศึกษาของผู้ปกครอง
- 2) รายได้ของผู้ปกครอง
- 3) อาชีพของผู้ปกครอง
- 4) การอบรมเลี้ยงดูของผู้ปกครอง
- 5) ความประพฤติของผู้ปกครอง
- 6) สภาพบ้านและสิ่งแวดล้อมรอบบ้าน

2.1.2 โรงเรียน ประกอบด้วย

- 1) การอบรมสั่งสอนของครู
- 2) ความประพฤติของครู

- 3) การจัดกิจกรรมทางศีลธรรมของโรงเรียน
- 4) สภาพโรงเรียนและสิ่งแวดล้อมในโรงเรียน

2.1.3 วัด ประกอบด้วย

- 1) ความสัมพันธ์ระหว่างวัดในชุมชนกับชาวบ้าน
- 2) การประเพณีปฏิบัติของพระในชุมชน

2.1.4 อิทธิพลของสิ่งแวดล้อมต่อศีลธรรม

2.1.5 เพื่อน ประกอบด้วย

- 1) ความประเพณีของเพื่อน
- 2) ลักษณะของเพื่อน

2.2 ตัวแปรตาม คือการปฏิบัติตามศีลห้า

วิธีการดำเนินการวิจัย

กำหนดขั้นตอนและวิธีการดำเนินการวิจัยดังนี้

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง
2. เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาวิจัย
3. วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล
4. วิธีวิเคราะห์ข้อมูล

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรในการวิจัยครั้งนี้ได้แก่นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย ในเขตการศึกษา 6 ปีการศึกษา 2528 จำนวน 22,821 คน ใช้กลุ่มตัวอย่าง 400 คน¹ การเลือกกลุ่มตัวอย่างใช้วิธีการเลือกแบบหลายขั้นตอน (Multi Stage Sampling) จาก 7 จังหวัด เลือกมากุ่มละ 1 จังหวัด แบ่งออกเป็น

¹Taro Yamane, Statistics (New York: Harper & Row, 1973), p.1088.

โรงเรียนในจังหวัดกับโรงเรียนนอกเขตจังหวัด โดยใช้วิธีสุ่มแบบง่าย (Sampling Random) จากโรงเรียนนอกเขตจังหวัดแล้วจึงหาสัดส่วนกับจำนวนตัวอย่าง ซึ่งได้กลุ่มตัวอย่าง ดังนี้

จังหวัดสระบุรี	โรงเรียนสระบุรีวิทยาคม	120 คน
	โรงเรียนหุแคววิทยา	42 คน
จังหวัดอ่างทอง	โรงเรียนสตรีอ่างทอง	37 คน
	โรงเรียนวิเศษไชยชาญตันติวิทยานุกูล	89 คน
จังหวัดอุทัยธานี	โรงเรียนอุทัยธานีวิทยาคม	76 คน
	โรงเรียนทัพทันอนุสรณ์	36 คน
	รวม	400 คน

2. เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้เป็นแบบสอบถามซึ่งผู้วิจัยสร้างขึ้น โดยอาศัยรูปแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) ของลิเคอร์ท (Likert) แบ่งออกเป็น 2 ชุด คือ

ชุดที่ 1 เป็นแบบสอบถามวิจัยที่ส่งผลต่อการปฏิบัติตามศีลห้ามี 2 ตอน

ตอนที่ 1 เป็นข้อมูลทั่วไปเกี่ยวกับนักเรียนและครอบครัว มีทั้งหมด 5 ข้อ

ตอนที่ 2 เป็นข้อมูลเกี่ยวกับความถี่ของปัจจัยที่มีผลต่อการปฏิบัติตามศีลห้า ซึ่งมีรายละเอียดดังนี้

การอบรมเลี้ยงดู	14 ข้อ
ความประพฤติของผู้ปกครอง	14 ข้อ
การอบรมสั่งสอนของครู	13 ข้อ
ความประพฤติของครู	15 ข้อ
การจัดกิจกรรมศีลธรรมในโรงเรียน	8 ข้อ

ความสัมพันธ์ระหว่างวัดกับชุมชน	7	ข้อ
การประพาศิปฏิบัติของพระสงฆ์	10	ข้อ
อิทธิพลของสื่อมวลชน	15	ข้อ
ความประพาศิของเพื่อน	14	ข้อ
สภาพบ้านและสิ่งแวดล้อมรอบบ้าน	11	ข้อ
สภาพโรงเรียนและสิ่งแวดล้อม	11	ข้อ
ลักษณะของเพื่อน	10	ข้อ

ชุดที่ 2 เป็นแบบสอบถามการปฏิบัติตามศีลห้า ตามเป็นความถี่ของการปฏิบัติมีจำนวน 30 ข้อ

ตัวแปรที่ใช้ทำการวิจัย

1. ตัวแปรอิสระ ได้แก่ปัจจัยที่ส่งผลต่อการปฏิบัติตามศีลห้า ทั้ง 15 ตัวแปร คือ การศึกษาของผู้ปกครอง รายได้ของผู้ปกครอง อาชีพของผู้ปกครอง การอบรมเลี้ยงดูของผู้ปกครอง ความประพาศิของผู้ปกครอง การอบรมสั่งสอนของครู ความประพาศิของครู การจัดกิจกรรมที่ส่งเสริมศีลธรรมในโรงเรียน ความสัมพันธ์ระหว่างวัดกับชุมชน การประพาศิปฏิบัติของพระสงฆ์ในชุมชน อิทธิพลของสื่อมวลชนต่อศีลธรรม สภาพบ้านและสิ่งแวดล้อมรอบบ้าน สภาพโรงเรียนและสิ่งแวดล้อม ความประพาศิของเพื่อน และลักษณะของเพื่อน

2. ตัวแปรตาม ได้แก่ การปฏิบัติตามศีลห้า

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยขอหนังสือจากบัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย เพื่อขอความอนุเคราะห์จากกรมสามัญศึกษาในการเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยขอหนังสือจากกรมสามัญศึกษาถึงผู้บริหารโรงเรียนที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง เพื่อให้ผู้วิจัยเข้าเก็บข้อมูล

ผู้วิจัยเดินทางไปขอความร่วมมือและส่งหนังสือแนะนำตัว พร้อมทั้งนัด
วันมาเก็บรวบรวมข้อมูลล่วงหน้าด้วยตนเอง

ผู้วิจัยเดินทางมาเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยตนเอง

การวิเคราะห์ข้อมูล

วิเคราะห์ข้อมูลด้วยเครื่องคอมพิวเตอร์จากสถาบันบริการคอมพิวเตอร์
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ด้วยสถิติถดถอยพหุคูณ (Multiple Regression)
โดยใช้โปรแกรม SPSS X

คำจำกัดความที่ใช้ในการวิจัย

ปัจจัย หมายถึง หนทางหรือแนวทางที่สนับสนุนหรือผลักดันให้ปฏิบัติ
ตามศีลห้า ในงานวิจัยนี้คือ บ้าน โรงเรียน วัด สื่อมวลชน และเพื่อน

การปฏิบัติ หมายถึง การปฏิบัติตามศีลห้าในพุทธศาสนา

ศีลห้า หมายถึง ข้อปฏิบัติขั้นต้นสำหรับการหลุดพ้นจากความชั่วหรือเรียก
อีกอย่างหนึ่งว่า การรักษาปกติทางกาย วาจา ไม่ให้เบียดเบียนกันในสังคม

โรงเรียน หมายถึง โรงเรียนที่เปิดการสอนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย
ที่สังกัดกรมสามัญศึกษา ในเขตการศึกษา 6

นักเรียน หมายถึง นักเรียนที่ศึกษาอยู่ในชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5
ในปีการศึกษา 2527 ภาคเรียนที่ 2

เขตการศึกษา หมายถึง เขตที่เป็นที่ตั้งทางการศึกษาของจังหวัดลพบุรี
สิงห์บุรี สระบุรี อ่างทอง ชัยนาท อุทัยธานี และพระนครศรีอยุธยา

บ้าน หมายถึง องค์ประกอบต่อไปนี้คือ การศึกษาของผู้ปกครอง รายได้ของผู้ปกครอง อาชีพของผู้ปกครอง การอบรมเลี้ยงดูของผู้ปกครอง ความประพฤติของผู้ปกครอง สภาพบ้านและสิ่งแวดล้อมรอบบ้าน

โรงเรียน หมายถึง องค์ประกอบต่อไปนี้ คือ การอบรมสั่งสอนของครู ความประพฤติของครู การจัดกิจกรรมที่ลธรรมในโรงเรียนและสภาพโรงเรียน

วัด หมายถึง ความสัมพันธ์ของวัดกับชุมชน การประพฤติปฏิบัติของพระสงฆ์ในชุมชน

อิทธิพลทางสื่อมวลชน หมายถึง อิทธิพลจากโทรทัศน์ วิทยุ ภาพยนตร์ และหนังสือพิมพ์

เพื่อน หมายถึง ความประพฤติกของเพื่อน ลักษณะของเพื่อน

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับจากการวิจัย

1. เป็นข้อมูลในการปรับปรุงหลักสูตร การเรียนการสอน การจัดการศึกษาวิชาพระพุทธศาสนาในระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย
2. เป็นข้อมูลสำหรับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาศีลธรรมและจริยธรรมของเยาวชนได้นำไปใช้วางแนวทางให้เยาวชนประพฤติปฏิบัติอยู่ในศีลธรรม
3. เป็นแนวทางในการศึกษากับคว่ำวิจัยด้านศีลธรรมและจริยธรรมต่อไป

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย